

"Kâinatın tenevvüünü ve melâikenin ihtilâf-ı ibâdâtını intâc eden tenevvü-ü esmâ, insanların dahi bir derece tenevvüüne sebep olmuştur." ifadesini açıklar mısınız?

"Hakikî hakaik-i eşya esmâ-i ilâhiye" olduğuna göre, esmâ tecellilerindeki farklılıklar, varlıklar arasındaki farklılığı netice vermektedir. Meselâ, **Musavvir** isminin farklı tecellileri eşyanın değişik suretler giymelerine yol açtığı gibi, **Muhyi** isminin farklı tecellileri de hayat sahipleri arasındaki farklılıkları doğurmaktadır.

Öte yandan, bir isme mazhar olan şey ile olmayan şey arasındaki farklılık da yine esmâya dayanmaktadır.

Dağın, denizin, ağacın, hayvanın, insanın birbirinden farklılıkları hep bunlarda tecelli eden isimlerin farklılığındandır.

Meleklerin farklı ibadetleri de yine farklı esmâ tecellileriyledir. Bunun en açık örneği, Cebrail (as.) ile Azrail'in (as.) görevleri ve ibadetleri arasındaki farktır. Bu farklılık onlarda tecelli eden esmânın farklı oluşundandır.

İnsanlar, aynı türün fertleri olarak, bedenleri itibariyle büyük benzerlik göstermekle birlikte, ruh dünyaları yönünden aralarında çok büyük farklar vardır.

"İnsanın bir ferdi sair hayvanatın bir nevi gibidir."(1)

Yani, iki insan arasındaki farklılık iki tür arasındaki farklılık gibidir.

(1) bk. [Lem'alar, On Yedinci Lem'a, Dördüncü Nota.](#)